ذاكـــرات الـسّـمـيـريّـة
זוכרות את אלסֻמֵירִיָּה
Remembering al-Sumayriyya

تحرير :

عمر اغبارية

جمع مواد:

إيتن برونشطين، رنين جريس، شلومو فروسط (حملياهو)

الغلاف الأمامي:

صورتان للمصورة مقبولة نصار: مقبرة السميرية، وقناة الباشا أو قناطر الكابري. دمج وتصميم: محمود ياسين

الغلاف الخلفي:

من أطلس "طريق العودة":
دليل المدن والقرى المهجرة والحالية والأماكن المقدسة في فلسطين، بالعربية والانجليزية والعبرية
إعداد سلمان أبو ستّة، لندن، 2007

ترجمة:

عمر اغبارية

مراجعة العبرية:

تومر جردي. إيتن برونشطين

تصميم الكتيب:

محمود ياسين

طباعة:

مطبعة الرسالة – بيت حنينا، القدس

إصدار:

جمعية "زوخروت"
هاتف: 6953155 – 03
فاكس: 6953154 – 03
Zochrot
Ibn Gvirol 61
Tel Aviv Jaffa 64362

עריכה :
עמר אע'באריה
איסוף חומרים:
איתן ברונשטיין, שלמה פרוסט (חמליהו), רנין ג'ריס
שער קדמי:
שתי תמונות של הצלמת מקבולה נסאר: בית קברות אלסמיריה ואמת המים "קנאת אלפאשא" או "תעלת אלכאברי" שעוברת באדמת הכפר. עיצוב: מחמוד יאסין
שער אחורי:
מתוך "דרך השיבה", מדריך לערים ולכפרים הפלסטיניים המונטשים והקיימים ולמקומות הקדושים, אנגלית, ערבית ועברית.
ערך: סלמאן אבו סִתַּה, לונדון, 2007.
עיצוב החוברת:
מחמוד יאסין
תרגום:
עמר אע'באריה
הגהה:
תומר גרדי, איתן ברונשטיין
הדפסה:
דפוס אלרסאלה, בית חנינא, י-ם
הפקה:
עמותת זוכרות (ע"ר 580389526)
אבן גבירול 61
ת"א יפו 64362
טל' 6953155 - 03
פקס 6953154 - 03

تحية وشكر خاص
إلى لاجئات ولاجئي السميرية
الذين سمحوا لنا بدخول قريتهم

ذاكرات
זוכרות
Zochrot

תודה מיוחדת והערכה
לפליטות ופליטי אלסמיריה
שהרשו לנו להיכנס לכפרם

This booklet is published thanks to the support of the Mennonite Central Committee

تم إصدار الكتيب بدعم من
החוברת הופקה בתמיכת
Mennonite Central Committee

نيسان - April - אפריל - 2009
© All rights reserved to those who were expelled from their homes

www.palestineremembered.com

قرية السميرية بعيد احتلالها عام 1948
הכפר אלסמיריה מיד אחרי כיבושו בשנת 1948
al- Sumayriyya right after its occupation,1948

הקדמה

באותו יום שדוד בן גוריון הכריז בתל אביב על " הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל ושמה מדינת ישראל", ביצעו כוחות "ההגנה" בצפון כיבוש של עוד כפרים פלסטיניים בגליל וגירשו את תושביהם צפונה לכיוון לבנון. הכפר אלסֻמֵּירִיָּה נפל ב- 14 במאי. הכובש הטרי הרס מיד את רוב בתיו כדי למנוע אפשרות שיבה של 880 בני אדם שחיו יום קודם בבתיהם, עבדו את אדמתם ורעו את צאנם.

הצעדים השונים שנקטה המדינה היהודית כדי למנוע את חזרת הערבים הפלסטינים, ילידי הארץ המגורשים, לכפריהם ולעריהם היו חלק ממבצע טיהור אתני לא מוצהר - אך בלתי נמנע, כנראה - כדי שבן גוריון יצליח להקים את מדינתו החדשה עם רוב יהודי, שלא היה קיים עד אותו יום.

עמותת זוכרות פועלת לתעד את אירועי הנכּבה הפלסטינית, שהממסד הישראלי משתדל להעלים, כדי להביא בפני הציבור הרחב ובעיקר הציבור הישראלי, את שורשי הסכסוך שהתחיל עם ראשית הנכּבה המתמשכת מזה 61 שנים.

זוכרות קוראת לצד הישראלי לקחת אחריות על הסבל שגרם לעם הפלסטיני ולהשבת הפליטים לאדמותיהם כבסיס לכל פתרון אפשרי לסכסוך בין העמים החיים בארץ הזאת.

חוברת זו היא חלק מתכנית רחבה על הכפר הפלסטיני אלסמיריה. התכנית כוללת - כמו התכניות על הכפרים האחרים שחקרנו - גביית עדויות וזכרונות של פליטים/ות מהכפר, אירגון סיור לימודי פתוח לציבור בשטח הכפר, הצבת שלטים כאות זכרון לכפר ולאתריו החשובים.

חוברת זו מביאה מידע היסטורי על אלסמיריה, מפות שעדיין כוללות את שם הכפר ותיאור, במלים ובתמונות, למצב שטח הכפר היום. בחוברת מובאות גם שתי עדויות של שני פליטים מאלסמיריה: את אבו ג'מיל, שגר עד היום באחד מכפרי הגליל, ביקרנו בביתו הנוכחי והלכנו איתו לביתו המקורי, שאינו קיים. את העדות של מר זכריא אלנאטור הגר בארה"ב, השגנו דרך גיל שנר, תלמידה ישראלית מקיבוץ לוחמי הגטאות שהוקם על אדמות אלסמיריה, אשר התכתבה איתו לפני כשנתיים דרך הדואר האלקטרוני במסגרת חיפוש מידע אודות הכפר השכן ההרוס, לשם כתיבת עבודה בית ספרית עליו. החוברת כוללת גם התכתבות חדשה רלוונטית לנושא בין אותה גיל לבין איתן ברונשטין מזוכרות.

"זוכרות את אלסֻמירִיה" היא החוברת ה- 31 בסדרת החוברות שעמותת זוכרות מפיקה לתיעוד הכפרים הפלסטינים שנכבשו ורוקנו מאז 1948. קדמו לה חוברות על המקומות האלה: סֻמְסֻם, אלראס אלאחמר, עין כּארם, עג'ור, כּויכּאת, ח'רבת אם בֻּרג', ח'רבת אללוז, אלשיח' מֻוַנִּס, אלמאלחה, אלעג'מי ביאפא, חִטין, אלכַּפְרֵין, אלשַגַ'רָה, תרשיחא, בִּאֶר אלסַבְּע, גְ'לִיל, אללַג'ון, סֻחמאתא, אלג'וּלאן, אִסְדוּד ואלמַגְ'דַל, חִ'רבּת גַ'לַמה, אלרַמלה, אללִד, עכּא, חַיפא, עין אלמַנְסי, אלחַרַם [סידנא עלי], עין עַ'זאל, לִפְּתא ודיר יאסין.

זוכרות
אפריל 2009

مقدمة

في نفس اليوم الذي أعان فيه دفيد بن جوريون من تل أبيب عن "إقامة دولة يهودية في أرض إسرائيل واسمها دولة إسرائيل" ، كانت قوات الاحتلال تسيطر على قرى الجليل الواحدة تلو الأخرى بحملة عسكرية أسموها "حملة بن عمي" وتطرد سكانها الفلسطينيين شمالاً باتجاه الأراضي اللبنانية.
سقطت السميرية في 14 أيار 1948 وهدمت القوات المحتلة معظم منازل القرية مباشرة لتمنع عودة 880 إنساناً كانوا قبل يوم يعيشون داخل بيوتهم ويفلحون أرضهم ويرعون ماشيتهم.
إن الممارسات التي اتبعتها دولة إسرائيل لتمنع عودة الفلسطينيين، أصحاب الأرض الأصليين، إلى قراهم ومدنهم كانت تطبيقاً لعملية تطهير عرقي غير معلن، ولكن كان يجب أن يتمّ، حتى ينجح دفيد بن جوريون بإقامة الدولة الجديدة مع أغلبية يهودية لم تكن متوفرة له حتى ذلك اليوم.
تقوم جمعية "زوخروت" من خلال فعالياتها بتوثيق أحداث النكبة الفلسطينية، التي تحاول المؤسسة الإسرائيلية طمسها، حتى يطّلع الجمهور، وخاصة الجمهور الإسرائيلي، على جذور هذه النكبة التي بدأت قبل 61 عاماً.
تدعو "زوخروت" الطرف الإسرائيلي إلى تحمل المسؤولية عن معاناة الشعب الفلسطيني وإعادة اللاجئين إلى أراضيهم كأساس لأي حل ممكن للصراع على هذه الأرض.
هذا الكتيب هو جزء من برنامج متكامل عن قرية السميرية يشمل بالإضافة إليه – كبرنامج القرى المهجرة الأخرى - توثيق شهادات وذكريات اللاجئين واللاجئات الفلسطينيين، تنظيم زيارة مفتوحة للجمهور في موقع القرية، نصب لافتات في المكان لإحياء اسم القرية ومعالمها.
يأتي هذا الكتيب بمعلومات تاريخية عن السميرية وخرائط تحمل اسمها، ووصف بالكلمات والصور لوضع القرية اليوم. فيه ذكريات لاجئين اثنين من القرية: أبو جميل، الذي يسكن حتى اليوم في الجليل، قمنا بمقابلته في بيته الحالي وزرنا بيته الأصلي. أما السيد زكريا الناطور الذي يسكن في الولايات المتحدة الأمريكية فقد وصلتنا ذكرياته من خلال جيل شنر، طالبة مدرسة إسرائيلية تسكن في كيبوتس "لوحمي هجيطؤوت" القائم على أرض السميرية، كانت قد تكاتبت معه قبل سنتين عبر البريد الألكتروني لكتابة بحث مدرسي عن القرية. يأتي الكتيب أيضاً بمراسلة حديثة بين إيتن برونشطبن وبين الطالبة جيل حول مواضيع تتعلق بالنكبة.
هذا هو الكتيب الـ 31 من سلسلة ذاكرات القرى المهجرة التي تصدرها جمعية زوخروت، صدر قبله كتيبات عن المواقع المنكوبة التالية: سمسم، الراس الأحمر، عين كارم، عجور، كويكات، أم برج، خربة اللوز، الشيخ مونّس، المالحة، العجمي في يافا، حطين، الكفرين، الشجرة، ترشيحا، بئر السبع، اجليل، اللجون، سحماتا، الجولان، اسدود والمجدل، خربة جلمة، الرملة، اللد، عكا، حيفا، عين المنسي، الحرم (سيدنا علي)، عين غزال، لفتا ودير ياسين.

"زوخروت"
نيسان 2009

על אלסמיריה

הכפר, שהצלבנים קראו לו סומלריה (Someleria), היה ממוקם כ- 6 קילומטר צפונית לעיר עכא קרוב לים באדמה מישורית נטועים בה עצי זית ותאנים. דרומית לכפר ועל אדמתו, עוברת תעלת אלכאברי העתיקה. כביש החוף הראשי, שחצה את הכפר לפני 1948, חיבר את אלסמיריה עם עכא, ראס אלנאקורה וביירות.
בתי הכפר נבנו ברובם מאבן חול וחלקם היה בנוי מבלוקים. מספר הבתים בשנת 1931 היה 92, ובשנת 1948 כ 200 בתים היו בנויים על שטח של 28 דונם. בנוסף לבתים היו בכפר גם מסגד ובית ספר לבנים שנבנה כחדר אחד בשנת 1943, ולמדו בו בשנת 1948 כ- 60 תלמידים.
רוב תושבי אלסמיריה עבדו בחקלאות ומספר קטן מהם עבד במחצבות הכפר. לכפר היו 7856 דונם אדמה, בכ 6800 דונם גידלו תושבי הכפר קטניות למיניהן, כ 630 דונם היו מטעי בננות ופרי הדר וכ 350 דונם היו לגידול ירקות. בנוסף לכך היו לכפר כ 600 דונם אדמה ציבורית.
בכפר שני אתרים עתיקים, הראשון הוא תל אלסמיריה ובו אבנים חצובות, רצפת פסיפס, קברים ועמודים מאבן. השני נקרא אזור אבו עָתַבָּה ובו מקום קדוש מסלמי ושברי חרס.

כיבוש וגירוש

הכפר נכבש בבוקר ה- 14 במאי 1948, בהתאם לתכנית ד׳ במסע הכיבוש של חטיבת כרמלי בגליל המערבי ועד גבול לבנון. התוקפים הרעישו את הכפר במרגמות, תקפו אותו מצד צפון מערב ומצד דרום והשאירו דרך פתוחה לתושבים הפלסטינים להימלט מזרחה. רבים מתושבי אלסמיריה כבר נמלטו מכפרם ב-13 במאי או לפני כן, כיוון שרוחם נפלה בעקבות נפילתן של חיפה הערבית ושל צפת הערבית ובהעדר סיוע מצד צבא ההצלה הערבי. כ- 20 - 30 חמושים מבני הכפר ניסו להדוף את ההתקפה אך נכשלו אחרי כשעה של חילופי ירי ואזילת התחמושת שלהם. במשך ימים אחדים לאחר כיבוש הכפרים הערביים בגליל המערבי פוצצו אנשי ההנדסה של ה״הגנה״ את בתי הפלסטינים.
המשימה לפנות את אלסמיריה הוטלה על פלוגה בפיקודו של יוסי האס. הפלוגה עשתה את דרכה מחוף שמן שבחיפה דרך הים לשבי ציון. חלק מהלוחמים קיבלו את ציודם בשבי ציון ויצאו לכיוון רגבה. אנשי רגבה כבר התחילו לבצע את חלקם בפעולה, וירו לעבר אלסמיריה מעל למגדל המים וגם מתוך השטח. בזמן ההתקדמות לעבר אלסמיריה נפצע המ״פ יוסי האס. החבלן הגדודי יוסי האוזנר שצורף ליחידה כדי לפוצץ

מבנים בכפר לאחר הכיבוש, קיבל את הפיקוד על הפלוגה. הפלוגה קיבלה סיוע בכביש הכפר מהשיירה שעליה פיקד צבי בן ארי. משאית מלאה זיפזיף שהועמסה בשבי ציון הגיעה אף היא לכפר ואנשיה סתמו את התעלות שבכביש.

אחרי הכיבוש

בחודש יוני 1948 החלה הקרן הקיימת לישראל – באישור מבן גוריון – בהריסת מה שנותר ממבני הכפר. בשנת 1948 הוקם היישוב שמרת על אדמות הכפר, ובינואר 1949 הוקם קיבוץ לוחמי הגטאות על אדמות אלסמיריה גם הוא. שני המושבים שבי ציון שהוקם בשנת 1936 ורגבה שהוקם ב 1946 נמצאים סמוך מאוד לאדמת הכפר אך לא נבנו עליה. לעומת זאת, המרכז המסחרי "ביג רגבה" שבכניסה למושב, הוקם בשנת 2000 על אדמה השייכת לתושבי הכפר, וכן המבנה החדש של המועצה האזורית מטה אשר הוקם על חורבות בתי הכפר וקרוב מאוד לבית הקברות שלו.
הריסות הבתים וחלקי הקירות עדיין מפוזרים בשטח "הבנוי" של הכפר, במרכז הכפר בולטים שרידיו של מבצר אלסמיריה העתיק, בית הקברות עדיין קיים במצב טוב יחסית והוא מגודר. המבנה היחיד שעדיין עומד בשטח כפר הוא חדר התפילה של המסגד שנבנה בשנת 1936 וכיום כל פתחיו אטומים.

מקורות:
- בני מוריס , לידתה של בעיית הפליטים הפלסטינים 1947-1949, עם עובד, ספרית אפקים.
- דוד קורן (תשמ"ח, 1988) ,הגליל המערבי במלחמת העצמאות ,תל אביב, ניידע.
- קיבוץ לוחמי הגטאות סיפור המקום, (תשס"ה, 2005), הוצאת קיבוץ לוחמי הגטאות, עריכה: צביקה דרור.
- www.palestineremembered.com
- Walid Kalidi; All that remains, the institution for palestine studies, u.s.a. 1992

مقبرة السميرية ومبنى المجلس الإقليمي الإسرائيلي - مطي آشر. تصوير مقبولة نصار
בית הקברות של אלסמיריה ולידו מבנה המועצה האזורית מטה אשר. צילמה מקבולה נסאר

السميرية

تقع قرية السميرية - التي كان يسمّيها الصليبيون سوميليريا (Someleria) - على بعد 6 كيلومترات شمالي مدينة عكا قرب شاطيء البحر المتوسط في سهل تحيط به أشجار الزيتون والتين. تقع إلى الجنوب منها قنوات الكابري الأثرية التي تمرّ بوادي المجنونة وتل الزهور. كانت القرية مرتبطة بعكا وبرأس الناقورة ومن ثم ببيروت من خلال الطريق العام الساحلي.

قدّر عدد سكان السميرية عام 1944 بحوالي 760 نسمة، وعام 1948 بحوالي 880 شخصاً. كان الكثير من منازلها مبنياً بالحجر الرملي وبعضها كان مبنياً بالطوب. كان عدد منازل السميرية عام 1931 حوالي 92 منزلاً، وعام 1948 حوالي 200 منزل. كان في القرية مسجد ومدرسة أسست عام 1943 وضمّت حوالي 60 طالباً.

عمل أغلب سكان السميرية بالزراعة، بينما اشتغل بعضهم في مقالع الحجارة التابعة للقرية. في عام 1944 كان ما مجموعه 7856 دونماً مخصصاً للزراعة، كان منها 6854 دونماً مزروعاً بالحبوب، و 632 دونماً مزروعاً بالحمضيات والموز، و354 دونماً مروياً ومستخدماً للبساتين. حيث كانت مساحة الأرض التي ملكها أهل القرية في تلك السنة تقدّر بحوالي 8542 دونماً، منها 607 دونمات مشاع، و28 دونماً كانت مسطح القسم المبني من القرية والباقي للزراعة.

كان في القرية موقعان أثريان: أحدهما تل السميرية الذي يحوي حجارة منحوتة وأرضية من الفسيفساء وقبوراً وأعمدة حجرية، والآخر هو منطقة أبو عتبة التي تشمل مقاماً إسلامياً وبعض قطع السيراميك.

الاحتلال والتهجير

احتلت القرية صباح 14 أيار 1948، حسب الخطة د، ضمن حملة لواء "كرملي" للسيطرة ولاحتلال القرى العربية في الجليل الغربي حتى حدود لبنان. قصف المهاجمون القرية بالمدافع، وهاجموها من جهتي الشمال الغربي والجنوب، مع الإبقاء على الجانب الشرقي مفتوحاً لدفع السكان العرب على الهرب، وهذا ما حدث. بعد سقوط مدينتي حيفا وصفد قبل ذلك بأيام هبطت معنويات الفلسطينيين وغادر قسم من أهل السميرية قريتهم قبل الهجوم عليها. حاول عدد من المقاومين من أهالي القرية (20 - 30 شخصا) صد الهجوم ولكنهم فشلوا بعد تبادل كثيف لإطلاق النار ونفاذ ذخيرتهم.

خلال عدة أيام بعد احتلال القرى الفلسطينية قامت "الوحدة الهندسية" التابعة لـ"الهجناه" بتفجير بيوت الفلسطينيين.

أوكلت مهمة تفريغ قرية السميرية على وحدةٍ بقيادة يوسي هاس، انطلقت هذه الوحدة من شاطئ "شيمن" في حيفا عن

طريق البحر إلى "شبي تسيون". حصل قسم من المقاتلين اليهود على عتادهم في "شبي تسيون" وخرجوا من طريق "رجبه". مستوطنو "رجبه" كانوا قد بدأوا بتنفيذ وظيفتهم في العملية وأطلقوا النار باتجاه السميرية. عندما جرح قائد الوحدة يوسي هاس، تولى القيادة خبير المتفجرات يوسي هاوزنر، الذي انضم للوحدة لتفجير المنازل بعد احتلالها. وصلت مساندة للوحدة المهاجمة من قبل قافلة عسكرية بقيادة تسبي بن أري. ووصلت كذلك شاحنة من "شَبي تسيون" مملوءة بالحصى لسد القنوات التي حفرت في الشارع.

بعد الاحتلال

في شهر حزيران 1948 كان الصندوق القومي اليهودي قد شرع -بإذن من بن جوريون- بهدم ما تبقى من السميرية كلياً. أقيمت على أراضي القرية مستعمرة "شمرات" سنة 1948، وفي كانون الثاني عام 1949 أنشيء أيضاً على أراضي السميرية كيبوتس "لوحمي هجيطؤوت". أما المستعمرتان القريبتان "شبي تسيون" التي أقيمت عام 1936 و"رجبه" التي أقيمت عام 1946 فتقعان بالقرب من أراضي القرية ولكن ليس عليها. وأقيم عام 2000 مجمع تجاري حديث في مدخل "رجبه" ويسمى "بيج رجبه" على أرض القرية. أما المبنى الحديث للمجلس الإقليمي "مطيه آشر" والذي تتبع المنطقة لإدارته البلدية، فقد بني على أنقاض بيوت السميرية وقرب مقبرتها.
لم يبق من السميرية سوى جزء من مسجدها وقد تم سد مدخله ونوافذه، وما زالت كذلك مقبرة القرية موجودة وهي الآن مسيّجة. اما موقع بيوت السميرية فهو فارغ وغير مستغل وما زالت أطلال المنازل المدمرة مبعثرة في المنطقة حول أطلال قلعة أثرية تقع في مركز القرية.

أصحاب «الأملاك المتروكة»

"في أحد الأيام جلست في بيارة متروكة وراء الشارع وقشّـرت "جافا أورانج" [برتقال يافا]. كنت مشغول البال حول كيفية تحويل البيارة المتروكة والبدائية إلى بيارة تُعتنى بطريقة عصرية. إحدى القضايا كانت كيف نسيّر الماء بين السروب حتى تحصل الأشجار المتطرفة على وجبة كافية من الماء رغم المَيَلان في الأرض. قمت وقِست بالخطوات الأبعاد والمسافات. وفجأة ظهر أمامي ظِلّ. بجانبي، على بعد ذراع تقريباً، وقف إنسان. كانت مفاجأتي أكبر عندما لاحظت أن هذا الغريب ليس من بني قومي. عرّف الغريب على نفسه: "أنا أحمد، هذه البيارة لي". ذهلت. عندما استعدت نفسي أجريت محادثة مع الضيف الذي زارني بلا دعوة. قال إنه الآن من سكان عكا وفي الماضي كان من سكان سمرية [هكذا يسمي اليهود قرية السميرية]. فجأة بدأ يقول إنه يعرف كيف يمكن سقي أطراف الأرض. اقترح أن نفعل ذلك بمساعدة الـ "بوستر" (شفاطة دفع) التي ما زالت مركّبة، كما يعتقد، على البئر الموجودة حسب قوله "قرب بيت الحجر الذي سكنّا فيه حتى الحرب". تبيّن أنه كان من أغنياء سمرية وكان صاحب هذه البيارة. حتى ذلك الحين عرفت أن البيارة هي "أملاك متروكة" ولم يخطر ببالي قطّ أن للأملاك المتروكة أصحاباً يملكونها".

/ أبرهم تسورف، من سكان كيبوتس "لوحمي هجيطؤوت"، كتب هذه الكلمات بعد أن استوطنوا في أرض القرية "المتروكة"/

المدخل المسدود لمسجد السميرية، نيسان 2009، تصوير رنين جريس

הכניסה האטומה של מסגד אלסמיריה, אפריל 2009, צילמה רנין ג'ריס

The seated entrance of al-Sumayriyya's Mosque, April 2009

→

בעליו של "רכוש נטוש"

"יום אחד ישבתי בפרדס נטוש מעבר לכביש וקילפתי לעצמי גאפה אורנג'. הייתי מוטרד בשאלה כיצד הופכים את הפרדס העזוב והנחשל לפרדס המעובד בצורה מודרנית. אחת הסוגיות הייתה איך להזרים את המים בין השורות, כך שלמרות השיפוע גם העצים שבקצה החלקה יזכו למנה מספקת של מים. קמתי ומדדתי בצעדים את המרחקים ואת הרווחים. לפתע נפל מולי צל. לידי, כמעט בטווח של מגע, עמד אדם. הפתעתי גדלה כשהבחנתי שהזר איננו מבני עמנו. הנוכרי הציג את עצמו: "אנא אחמד, זהו הפרדס שלי". נדהמתי. לאחר שהתאוששתי פתחתי בשיחה עם האורח הבלתי קרוא. הוא אמר שעכשיו הוא תושב עכו ובעבר היה תושב סמריה. פתאום התחיל להסביר שהוא יודע איך אפשר להשקות את החלקות עד קצותיהן. הוא הציע לעשות זאת בעזרת הבוסטר (משאבת דחף) המותקן עדיין, כך האמין, על הבאר שנמצאת לדבריו "על יד בית האבנים שבו גרנו עד המלחמה". התברר שהוא היה מעשירי סמריה והבעלים של הפרדס הזה. עד אז ידעתי שהפרדס הוא 'רכוש נטוש וכלל לא עלה בדעתי שלרכוש נטוש יש בעלים".

קטע זה נכתב ע"י אברהם צורף תושב קיבוץ לוחמי הגטאות אחרי ש"עלו על הקרקע" של הכפר לאחר ש"ננטש".

עדות

אבו ג'מיל (שם בדוי), נולד בשנת 1935 בכפר אלסמיריה, היום הוא גר באחד הכפרים בגליל. אבו ג'מיל סיפר לנו מזכרונותיו וגם מסר לנו כמה דפים כתובים בכתב ידו, "אני רוצה לכתוב את זכרונותי בשביל הדור הצעיר", הוא אמר. הלכנו איתו לשרידי כפרו, "ליד העץ ההוא היה הבית שלנו, בו נולדתי וגדלתי. שם, לפני הנכבה, אבא שלי התחיל לבנות בית חדש מבטון. אני עדיין מחזיק בתכנית הבית ובהיתר הבנייה". אבו ג'מיל מספר כאן על הכאב ועל האכזבה מהאומה הערבית. הוא מגן על הדור הראשון של הנכבה שמואשם לדבריו באובדן המולדת. לאורך שנות חייו בישראל הוא יצר קשרים עם שכניו היהודים. הוא ביקש להישאר בעילום שם.

רנין ג'ריס ועֻמר אע'באריה
אפריל 2009

לתושבי אלסמיריה היו חיים פרימיטיביים. רוב האנשים היו עניים ומחלות פשו באזור והרגו בעיקר ילדים. כמעט כל משפחה איבדה ילד או שניים בגלל מחלות עיניים או מחלת המלריה. במרכז הכפר היה מסגד ומול הכניסה שלו הייתה חצר בגודל של אלף מטר מרובע קראנו לה "אלמראח" או "אלחוש". תושבי הכפר היו מביאים את העדרים שלהם בבוקר לחצר ושם היו מוסרים אותם לרועים. אני לא אשכח את הנשים שהיו מגיעות לחצר אחרי יציאת העדרים והיו אוספות את גללי הבהמות ועושות מהם כדורים שאחר כך היו מייבשות בשמש כדי לקבל כדורים יבשים ועשו מהם "פחם" להדלקת אש לבישול או אפייה או הרתחת מים.

חלק מהאנשים היו עניים, משפחות רבות לא השיגו לחם חיטה והסתפקו בלחם תירס, לחם תירס מתייבש אחרי שעתיים ושמו היה "כַּרדוּש". רוב הבתים היו בתים פשוטים. בנויים בדכרים ישנות. היו בנויים מקשתות, בין הקשתות היו מכניסים ענפי עצים שהביאו מההרים, מעל לעצים היו ממלאים אדמה בעובי של 50 ס"מ, ועל זה שכבה של בוץ מעורבב עם קש. בכל בית של פלאחים היה חלק ששימש ארווה לחיות ובתוכו אני זוכר את ה"מִדְוַד" שהוא כלי קעור מונח על הרצפה באחת פינות החדר ובו שמים את האוכל

شهادة لاجيء

أبو جميل (اسم مستعار)، ولد عام 1935 في قرية السميرية، يسكن في إحدى قرى الجليل. تحدث معنا عن ذكرياته وأعطانا أوراقاً كتبها بنفسه عن تاريخ بلده وعن حياته، ثم رافقنا في جولة بين أطلال قريته. ما زال يذكر موقع المنزل الذي ولد وكبر فيه ومكان منزلهم الجديد الذي بدأ أبوه بتعميره قبيل النكبة. يحكي عن ألمه وعن خيبة أمله من أمته ويدافع عن جيل النكبة المتهم بضياع الوطن. خلال سنيّ حياته داخل إسرائيل بنى علاقات عمل مع جيرانه اليهود وطلب منا عدم كشف هويته.

رنين جريس وعمر اغبارية
نيسان 2009

حياة بسيطة

عاش أهل البلد حياة شبه بدائية، فكان الناس فقراء وكان المرض متفشياً ويفتك خاصة بالأولاد الصغار. كل عائلة تقريباً فقدت ولداً أو ولدين بسبب مرض العيون ومرض الملاريا. بيتنا كان يقع في مركز البلد جامع وأمامه ساحة مساحتها ألف متر مربع تسمى المراح أو الحوش. كان أهل البلد يحضرون مواشيهم إلى الساحة في ساعات الصباح ليسلّموها للراعي الذي يأخذها للرعي في الحقول. كنا نسمي قطيع المواشي "العجّال". لا أنسى ذلك المنظر عندما تقوم النساء بجمع روث الحيوانات من الساحة بعد خروج القطيع وكنّ يعملن من الروث أقراصاً صغيرة ينشرنها في الشمس حتى تنشف وبعد ذلك يستعملنها كوقود للطبخ أو الخبز أو تسخين الماء وكانوا يسمونها أقراص "جلّة". كان قسم من الناس فقراء، عائلات كثيرة لم تأكل خبز القمح واكتفوا بخبز الذرة. خبز الذرة يجف بعد ساعتين ويسمى الكردوش (كراديش ذرة).

كانت أغلب البيوت بدائية. ومبنية من قناطر وبين قنطرة وأخرى يضعون أخشاب غير متناسقة يحضرونها من الجبال ويضعون على الأخشاب "البلاّن"، أي أغصان شجر، وفوقها يضعون التراب بسمك 50 سم مع طبقة مجبولة مع التبن. في كل بيت كان يوجد اسطبل مع مِدوَد لوضع أكل للحيوانات. كانت الحيوانات تنام داخل البيوت. أما بيتنا فلا، لم نكن من مالكي المواشي، أبي كان يعمل حجّاراً وكان

לחיות. אין היום כלים כאלה בבתים. בעלי החיים היו ישנים בתוך הבית. לנו לא היו חיות, אבל האנשים שהיה להם צאן או בקר הם הכניסו את החיות לתוך הבית. אבא שלי היה חוצב אבנים וסתת, היה חוצב את האבנים ליד חוף הים, אנשים - יהודים וערבים - קנו את האבנים ובנו בהם בתים, זה היה לפני שהכירו את אבני הבלוק.
אני זוכר שבכפר היו הרבה נחשים, הנחשים היו מגיעים לתקרה של הבית וזוחלים שם, היו מקרים שהנחשים נפלו לתוך הבית בזמן שהאנשים ישנו. זה היה מפחיד.

משפחות
אלה הן משפחות אלסמיריה: בשיר, אליוסף, אבו אלחֶ׳יר, רשיד, אלסַיָּאח, בּאבּ אללה, דִעְבּס, חְלֵיחל, מנסור, אלעַ׳ריבּ, אחמד עבּד אלרחים, סַרִיה אבו פּוּאַאד, משפחת חְגֵ׳יר שהיא במקור מאלטירה, טירת חיפא.

היסטוריה וגאוגרפיה
לאלסמיריה היו הרבה אדמות. לפי מה שכתוב בספרים היו 7935 דונם שמתחילים מוואדי אלגַ׳זְמה בדרום על "שבי ציון" ו"רגבה" בצפון, מהים במערב עד גבולות אבו סנאן במזרח. בין אדמות שני הכפרים מפרידה דרך עפר שמחברת בין אלכּאברי, אלע׳אבסיה, אלשיח׳ דנון, אלסמיריה ועכא. הדרך עברה ליד "נס עמים" היום.
במהלך ההיסטוריה, כבשו פולשים רבים את האזור הזה. הרומאים, הפרסים, הביזנטים והצלבנים. כל כובש חי באזור לתקופה והשאיר אחריו שרידים שעדיין קיימים עד היום. ישנם מבצרים שבנו הביזנטים והצלבנים כנקודות אבטחה לתחבורה בדרכים הראשיות, אצלנו יש את מבצר אלמזרעה ומבצר אלסמיריה. הצלבנים קראו למקום ככל הנראה "סלריה" או "סומילירִיה" או " סמריא" ולאחר מכן הערבים קראו למקום אלסמיריה. ככל הנראה הערבים בנו את הכפר החדש לפני 250 שנה, הם בנו את בתיהם על שרידי המבצר. ליד המבצר, במרחק של 150 מטר מצד צפון מערב, יש מעיין מים שאנשי אלסמיריה קראו לו מעיין קטיפת הפרחים, כי סביב המעיין יש הרבה הרבה פרחים.
אחד הסימנים הבולטים של האזור הוא "קנאת אלבּאשא" [תעלת הפחה] שהשלים את בנייתה בשנת 1814 מושל עכא סלימאן בּאשא [פחה], הוא בנו של אחמד באשא אלג׳זאר מושל עכא המפורסם בתקופה העת׳מאנית. אמת המים מוגבהת על ידי קשתות והעבירה מים ממעיינות אלכּאברי לעיר עכא, אורכה 12 קילומטר.

ארכאולוגיה בבית שלי
אחרי הנכבה עבדתי עם ארכאולוג גרמני שהיה גר בנהריה. הלכנו לחפור בכפר שלי, מצאנו ליד המסגד, 50 מטר מזרחית לו, תנור עתיק להיתוך זכוכית, אחרי מאמץ הצלחנו להרים אותו, אחר כך הוא נשלח למוזיאון ישראל בירושלים. אני לא יודע מאיזה תקופה הוא היה.
באחת הפעמים, עמדנו מעל גבעה בכפר, התחלתי להסביר לארכאולוג שפה יש יסודות בית, פה היה חדר, פה חצר וכו׳. הוא שאל אותי "איך אתה יודע"?, אמרתי לו כי זה היה הבית שלי.

חקלאות
אחרי שנת 1900 ועד שנת 1948, בעיקר עם תחילת המנדט הבריטי, חפרו תושבי הכפר בארות מים רבות, 35 בארות היו בכפר עד הנכבה, הם שתלו יותר ירקות ועצי הדר. נהיו יותר בסתאנים ופרדסים

يقتطع الحجارة من منطقة الساحل وكان يستعملها الناس عرباً ويهود لبناء البيوت قبل أن يعرفوا حجارة الطوب "بلوك". أذكر أن الأفاعي كانت منتشرة في بلدنا. كانت الأفاعي تصل سطح المنزل وأحياناً كانت تسقط داخل البيت، وأحياناً كان ذلك يحدث في الليل والناس نائمة.

عائلات

أسماء العائلات التي سكنت السميرية هي: بشير، اليوسف، أبو الخير، رشيد، الصياح، باب الله، دعبس، حليحل، منصور، الغريب، أحمد عبد الرحيم، سرية أبو فؤاد، عائلة حجير وهي سابقاً من الطيرة، طيرة حيفا.

تاريخ وجغرافية

كانت مساحة قرية السميرية 7935 (حسب الكتب) وتمتد أراضيها من وادي الجزمة في الجنوب حتى مستوطنة "شافي تسيون" ومستوطنة "رجبه" في الشمال، ومن البحر غرباً حتى حدود أبو سنان شرقاً. تفصل بين أراضي البلدين طريق المعترضة وهو طريق ترابي يصل الكابري وباقي القرى مع عكا ويمر جنب "نس عميم" اليوم.

احتل هذه البلاد غزاة كثيرون، مثل الرومان والفرس والبيزنطيين والصليبيين، وأقاموا فيها وتركوا وراءهم آثاراً ما زالت موجودة حتى اليوم. من الآثار التي بقيت منذ زمن الصليبيين والبيزنطيين هي قلاع حماية طرق المواصلات مثل قلعة المزرعة وقلعة السميرية، يقال إن الحامية التي بناها الصليبيون كان لها عدة أسماء: "سلريا" أو "سوميليريا" أو "سمريا" وبعد ذلك سمّاها العرب السميرية. سكن العرب الحاليون قرية السميرية كما يبدو قبل حوالي 250 سنة، وأقاموا بيوتهم على أنقاض القلعة. توجد عين ماء للشرب تبعد عن القلعة حوالي 150 متر من جهة الشمال الغربي في مكان تكثر فيه الزهور لذلك كان يسميها أهل البلد عين قطف الزهور. ومن الآثار التي بقيت حتى الآن قناة الباشا التي أكمل بناءها حاكم عكا سليمان باشا عام 1814 ابن أحمد باشا الجزار حاكم عكا المشهور في فترة الحكم العثماني. أنشئت القناة المبنية على قناطر لإيصال الماء من قرية الكابري إلى مدينة عكا، يبلغ طولها 12 كيلومتر.

آثار في بيتي

بعد النكبة عملت مع منقب آثار ألماني كان يسكن في مدينة نهريا. ذهبنا للتنقيب عن الآثار في بلدي. وجدنا قرب المسجد، 50 متر شرقي المسجد، فرن بدائي لصهر الزجاج وتمكنا من رفعه وترميمه ثم نقلوه إلى متحف إسرائيل في القدس. لا أدري من أي زمن هذا الفرن.

في إحدى المرات كنا ننقب عن آثار، وقفت قرب تلة وشرحت لمنقب الآثار الألماني أنه كان هنا بيت وهنا كانت غرفة وهناك ساحة ....إلخ. سألني "وكيف تعرف"؟ فقلت له لأن هذا كان بيتي.

زراعة

بعد سنة 1900 وحتى 1948 زاد سكان البلد من زراعة البيارات والبساتين وحفروا الآبار حتى بلغ مجموع الآبار التي حفرها أهل السميرية قرابة 35 بئراً، وكان عمق البئر من 8 إلى 13 متراً. كل بئر مع محرك "موتور" لسحب الماء. رغم فلاحة الأرض وزراعة الخضروات بقي أغلب الناس

באדמות הכפר. הבאר הייתה בעומק של 8 עד 13 מטר, לכל באר הייתה משאבה עם מנוע דיזל. למרות עבודת האדמה ושתילת הירקות רוב האנשים היו עניים. שיטות העבודה היו פרימיטיביות והרבה פעמים היבול אבד בגלל מחלות וחרקים.
אני זוכר ששלוש משפחות גרמניות גרו על אדמות הכפר, קנו אדמה ובנו בתים, לא בתוך הכפר אלא לידו, הם גידלו פרחים מכל הסוגים ומכרו אותם, הם גם גידלו חזירים. אנשים היו אומרים שהם גם היו מרגלים של מדינת גרמניה.

יחסים עם יהודים
היחסים עם היהודים לפני המלחמה היו יחסים טובים. לא התגרו בנו ולא התגרינו בהם. קנינו מאצלם שתילים וציוד חקלאי והם קנו מאצלנו אבני בנייה. אדמותיהם היו בסמוך לאדמותינו. לא היו בינינו בעיות. הם לא היו דוברי ערבית ואפילו לא עברית, הם דיברו גרמנית. כשהייתי ילד, אני זוכר שהיה לאחד האנשים מ"שבי ציון" חמור. החמור היה בורח מבעליו ומגיע אלינו באלסמיריה, אבא שלי היה תמיד שולח אותי עם החמור כדי להחזיר אותו ל"שבי ציון". בעל החמור, גרמני גדול, היה כל פעם אומר לי בגרמנית "דנקהשי" ונותן לי 5 גרוש פלסטיניים. הייתי מתפלל שהחמור יברח כל יום.
המתח התחיל כאשר הגיע צבא ההצלה הערבי לאזור. המצב הסתבך יותר אחרי ההתקפה על שיירת יחיעם ליד אלכאברי שבה נהרגו יהודים רבים. רוב האנשים היו אנשים פשוטים, לא הבינו פוליטיקה ולא ידעו מה קורה סביבם. אחרי שהגיע צבא ההצלה התחלנו להבין קצת מה קורה. צבא ההצלה היה מגיע מדי פעם לגבעה ליד הכפר ויורה לכיוון "רגבה" וחוזר לעכא. לפני כן היהודים לא תקפו את אלסמיריה. אנשי הכפר לא הרגישו בסכנה. אמנם שמעו על דיר יאסין אבל לא חשבו שהמלחמה תגיע גם לכאן.

כיבוש
כיבוש הגלילי התחיל באלסמיריה כי היהודים רצו לפתוח את הדרך כדי לעזור

לתושבי הגליל היהודים. אלסמיריה היה במקום שחוסם את ההתקדמות של היהודים. בתאריך 14 במאי היהודים היו נחושים לכבוש את הגליל, החליטו על תקיפת אלסמיריה ופריצת הדרך צפונה לכיוון היישובים היהודיים. השיירה

فقراء، كان أسلوب الزراعة بدائياً وأحياناً كان المحصول يهلك بسبب الحشرات والأمراض.

أذكر أن ثلاث عائلات ألمانية كانت تسكن في أرض السميرية، ليس في داخلها، بنوا بيوتاً واشتروا أراضي، كانت لهم مزارع وورود من جميع الأصناف للتجارة وكانوا يربون الخنازير. كان الناس يقولون أنهم

مسجد السميرية - المبنى الوحيد القائم اليوم في موقع القرية
מסגד אלסֻמֵירִיה - המבנה היחיד שעדיין עומד עד היום בשטח הכפר

كانوا عيوناً لدولة ألمانيا في المنطقة.

علاقة مع اليهود

كانت علاقتنا مع اليهود قبل الحرب علاقة جيدة. لم نتحرش بهم ولم يتحرشوا بنا. كنا نشتري من عندهم شتل وأشياء للزراعة وكانوا يشترون من عندنا حجارة للبناء. أرضهم كانت قرب أرضنا ولم تكن بيننا مشاكل. لم يتحدثوا العربية ولا حتى العبرية، كانوا يتحدثون الألمانية.

لما كنت ولداً صغيراً، أذكر أن لأحد سكان مستوطنة "شافي تسيون" كان حمار، كان هذا الحمار يهرب منه دائماً وكان والدي يطلب مني أن أعيده لصاحبه، وكل مرة كان هذا الألماني الضخم صاحب الحمار يقول لي "دانكيشه" أي شكراً بالألمانية ويعطيني خمس قروش فلسطينية، فكنت أتمنى أن يهرب الحمار كل يوم.

ما زاد الأزمة كان هجوم جيش الإنقاذ على قافلة "يحيعم" قرب الكابري وتسبيب خسائر كبيرة لليهود.

أغلب الناس كانوا بسطاء ولم يفهموا بالسياسة ولم يكونوا على دراية بما يحصل حولهم. مع وصول جيش الإنقاذ بدأنا نستوعب الأزمة. جيش الانقاذ كان يأتي إلى تلّة قريبة من البلد ويطلق النار على مستوطنة "رجبا" ثم يعودون إلى عكا. قبل ذلك لم يعتدِ اليهود على السميرية. أهل البلد لم يشعروا بالخطر. صحيح سمعوا عن دير ياسين ولكن لم يستوعبوا أن الحرب ستصل هنا.

احتلال

احتلال الجليل بدأ من السميرية على أساس انه اليهود بدهن يفتحوا الطريق وكان لازم ينقذوا سكان الجليل اليهود. والسميرية كانت موجودة بموقع اللي بعرقل التحرك اليهودي.

بتاريخ 14 أيار صمم اليهود على احتلال الجليل، قرروا مهاجمة السميرية وفتح الطريق للشمال على المستعمرات

התוקפת הגיעה מדרום, כך הלך הכפר. האנשים שמעו קולות הפגזה, פחדו ויצאו מהכפר, כמה אנשים חמושים מהכפר ניסו להדוף את התוקפים. היהודים תקפו בהתחלה מכיוון "מגה" [היום], ליד קשתות הפחה, המטרה שלהם הייתה להעסיק את אנשי הכפר כדי לתקוף מכיוון דרום, מצד עכא. הם נתקלו באיש אחד במרכז הכפר והרגו אותו. איש אחר שיצא על אופניים כדי להזעיק עזרה, הרגו גם אותו, זה היה אבא של גיסי.

היהודים תקפו מוקדם בבוקר לפני הזריחה, הם התחילו לירות מכיוון קשתות הפחה והחמושים מהכפר השיבו אש והיו עסוקים בצד הזה, היו כמעט עשרים חמושים, הנשק שלהם היה גרוע, הם הביאו אותו מסוריה. חילופי הירי נמשכו כשעה.

אני, כאשר התחיל הירי ברחתי מהכפר, אז ראיתי את השיירה היהודית שמתקרבת מכיוון דרום. פגשתי אותה ליד "יד נתן", ליד המכללה היום, והבנתי שמדובר בשיירה יהודית. השיירה היתה מתקדמת ויורה לכל עבר. מקלעים ירו שמאלה וימינה. הרבה ירי.

ראיתי שם את מחמוד אבו שנב, הוא יצא מאלמנשיה ואני יצאתי מאלסמיריה, לא היינו רחוקים אחד מהשני, בינינו אולי 200 מטר, כאשר ראינו את השיירה ושמענו את קולות הירי וההפגזה, הוא התחבא מתחת לגשר ואני קפצתי והתחבאתי בתוך תחנת הדלק. זאת תחנת הדלק הראשונה בדרך לעכא.

גירוש

בזמן זה היהודים היו כבר בתוך הכפר וכבשו אותו, אני והמשפחה שלי הלכנו לעכא ליום אחד, אחרי זה הגענו לכפר עמקא ולמחרת המשכנו משם לכפר ירכא.

לא ידעתי למה הלכנו לעכא ולמה רק ליום אחד, האנשים הלכו ללא תכנון, ללא חשיבה, פשוט הלכו. אני לא מבין מה קרה לאנשים, היה מצב של שגעון, שגעון של שמועות, האנשים הלכו לחפש מקום בטוח יותר. למה ירכא? כי אנשים חשבו ששם בטוח יותר. אפילו המנהיג של כפר יאסיף יָנִי יָנִי הגיע לשם, אני ראיתי אותו.

באותו יום שהפגיזו את אלסמיריה וכבשו אותו, היהודים הרסו את רוב בתי הכפר. יהודים לא גרו בבתים שלנו. דרך אגב, אשה אחת, זקנה שמה זינב באב אללה, נשארה בביתה לבד עד שמתה, בזמן ישראל, הילדים שלה ואנשים מהכפר היו מבקרים אותה ועוזרים לה. תושבי הכפר לא ניסו לחזור לבתיהם, גם לא נשאר לאן לחזור. חלק מהם חזר רק כדי לקחת חפצים מתוך הבתים.

ירכא

בתקופה ההיא וגם אחריה, העדה הדרוזית ראתה שהמצב מתדרדר ונוטה לטובת היהודים, והתושבים נוטשים את כפריהם, אז הם יצרו קשר עם היהודים והודיעו להם שבכוונתם לעשות הֻדְנה ושלא יתקפו צד את השני. כך היה. כאשר היהודים נכנסו לירכא, הם נכנסו באוירה חגיגית עם יריות שמחה באויר.

פליטי האזור הגיעו לירכא. כ- 2500 פליטים, ותושבי ירכא היו כמעט 1000, נהיו 3500 חוץ מעדרי הצאן והבקר והחמורים. ירכא חיה על בארות מים, כמות המים מוגבלת, הגיעו פליטים רבים, מאלכאברי, אלבַּסָּה, אלסמיריה, אלזיב ועכא. לו כל המוני הפליטים האלה היו נשארים בירכא לעוד שבוע, המים היו נגמרים והאנשים היו הורגים אחד את השני.

שלושה או ארבעה ימים אחרי שהפליטים

اليهودية. وأجت القافلة من جهة القبل (الجنوب) وهيك راحت البلد.
الناس سمعت قصف، خافت وطلعت، في كم شخص من أهل البلد قاوموا. اليهود هجموا بالأول من جهة "ميجا"، وين قناطر الباشا، وكان الهدف انهم يلهوا أهل البلد حتى ييجوا من القبل (الجنوب) من جهة عكا. في واحد صادفوه بنص البلد وقتلوه، وفي واحد كان رايح يجيب نجدة على البسكليت ولاقوه بالطريق وقتلوه، هذا بكون أبوه لجوز أختي.
اليهود هجمت الصبح قبل طلوع الشمس، وصاروا يطلقوا النار من تحت قناطر الباشا والمسلحين من أهل البلد حوالي عشرين مسلح التهوا فيهم. سلاحهم كان سيء، جابوه من سوريا. مدة إطلاق النار كانت قرابة الساعة.
لما صار اطلاق نار، أنا هربت من البلد، ولما هربت صادفت القافلة اليهودية، اللي أجت من القبل، صادفتها جنب "يد نتان" وعرفت إنها قافلة يهودية، وين الكليّة اليوم. القافلة كانت تمشي وتطخ شمال ويمين، الرشاشات كانت تضرب على الشمال وعلى اليمين.
لما مرّت القافلة كنت أنا ومحمود أبو شنب قراب من بعض، هو نزل من المنشية وأنا من السميرية، كانت المسافة بيننا حوالي 200 متر، لما شفنا وسمعنا القصف، أبو شنب راح تخبَّى بالعبّارة وأنا قفزت وتخبّيت بمحطة البنزين من الغرب، هاي أول محطة بنزين من جهة عكا.

تهجير

كان اليهود بهديك اللحظه صاروا محتلين البلد. أنا وعائلتي رحنا على عكا يوم وبعدها رحنا على عمقا يوم ومن بعدها على يركا. ما بعرف ليش رحنا على عكا، العالم كانت تتصرف بطريقة عفوية، ما كانت تفكر، ما بعرف شو صاب العالم، صار في هوس، جنون الإشاعات، والناس صارت تدوّر وين في أمان اكثر. يعني لو احتلوا تل نابليون والساحل صارت عكا غير آمنه ويركا آمنه أكثر. ليش حسب رايك زعيم كفرياسيف ينّي ينّي هرب على يركا وأنا شفته هناك. بس لانه بيركا كان في آمان اكثر.

تدمير

بيوت السميرية هدوا معظمها بنفس يوم القصف وما سكنوا فيها يهود. وعلى فكرة في واحدة اسمها زينب باب اللّه، ختيارة بقيت بالسميرية لحد ما ماتت هناك وكان أولادها وبناتها وأهل البلد يروحوا ويهتموا فيها.
الناس ما حاولت ترجع على بيوتها تسكن فيها بس رجعوا قسم من العائلات واخدوا أغراض من بيوتهم.

يركا

بهديك الفترة وبعد مدة، الطائفة الدرزية شافت إنه الوضع بدأ يتدهور وصار يميل لصالح اليهود وأن سكان القرى تركوها، اتصلوا باليهود وقالوا لهم انه إحنا بدنا نعمل هدنة لعدم الاعتداء علينا. ولما فات اليهود على يركا، فاتوا بأجواء احتفالية وطلق رصاص.
تجمعوا اللاجئين بيركا، كان عددهم حوالي 2500 نسمة، وأهل البلد ألف نسمة، فصاروا 3 آلاف و 500 نسمة، غير المواشي والبقر والحمير. يركا كانت تعيش على بيارة مي، والمي محدودة، أجوا عليها كتير لاجئين من البصة والكابري

הגיעו לירכא, אנשי ירכא פחדו על כפרם, לכן הםביימו מתקפה על הכפר ושכנעו את האנשים שהיהודים מתכוונים לתקוף את ירכא. רוב האנשים פחדו וכמעט 1500 אנשים ברחו ביחד מירכא לכיוון מזרח בין ההרים. שמועות היו סיבה מרכזית באסון הכבד שקרה לנו.
באותו לילה אנחנו, אבא ואמא והאחים הקטנים, לא יצאנו. רק אחותי ובעלה יצאו עם ילדיהם ועם משפחת בעלה ללבנון. אנחנו היינו שלושה בנים ובת אחת, אני הגדול בין בנים והייתי בן 12 ־ 13.

צבא ההצלה

אחרי איזה תקופה אבא שלי לקח שק תירס והלך לטחון אותו בתרשיחא. בדרך חזרה פגשו אותו חיילים מצבא ההצלה הערבי ליד יאנוּחַ, שאלו אותו לאן הוא הולך, הוא אמר שהוא חוזר לירכא שם המשפחה שלו, אמרו לו שהוא שקרן ושהוא בוגד ומעביר אוכל וחיטה ליהודים. צבא ההצלה האלה היו מושחתים. עשו חיפוש על אבא שלי ואמרו עליו שהוא בוגד.
שמעתי שמישהו מצבא ההצלה אמר לתושבים שיפנו את הכפרים כי הם הולכים להרוס אותם על ראשי היהודים. גם שמעתי על מישהו אחר שהיה בראס אלנאקורה שאמר שהוא יחריב את הגליל על ראשי היהודים. זה אומר שצבא ההצלה הערבי עודד את האנשים לצאת. כך האנשים היו שומעים. לדעתי אנחנו נגררנו כמו עיוורים אחרי צבא ההצלה. התברר שצבא ההצלה לא יכול להציל. הוא אפילו סיבך את העניינים. הוא היה אחד הגורמים לאסון שלנו.

פליטות

האנשים הלכו ללבנון דרך ההרים, הם קודם הלכו מזרחה לכיוון אלגִ'ש. חלק מהעשירים עזבו לפני ההתקפה על הכפר, הם נסעו בכביש ביירות במכוניות, חשבו לבלות בביירות איזה חודש ואחר כך לחזור, הבית שלנו היה קרוב לכביש וראיתי את כל מי שנסע או הלך בכביש. אפילו בתחילת 1947 חלק מהמשפחות העשירות עזבו את אלסמיריה.
הקרובים שלי היום נמצאים בלבנון. אחותי מרים, עזבה עם בעלה ושני ילדיה סמיר וסמירה, היא הייתה בהריון, היא הייתה הבת היחידה במשפחה. אמא שלי ילדה 12 פעמים, רק ארבעה נשארו בחיים, 8 מתו ממחלות או נולדו מתים. לאחותי זאת קראו מרים, על שם הקדושה מרים בת עמראן אמו של ישו עליו השלום. כאשר הגיעה אחותי ללבנון התחילה לחפש אותנו, שם אף אחד לא ידע איפה אנחנו, היא חשבה שהיהודים הרגו אותנו, כמו שעשו בדיר יאסין, הייתה במצב קשה, מבוהלת ומפוחדת. היא נכנסה לבית החולים כדי ללדת, הייתה בחודש השמיני, אבל היא מתה בבית החולים, גם העובר. אני הייתי מאוד עצוב כשידעתי שהיא מתה. למרות שלא חיינו הרבה ביחד, היא התחתנה בשנת 1943 כשהייתי ילד בן 8 בערך. אמא שלי נפגעה מאוד ממות אחותי, היא נכנסה למצב נפשי קשה והרגישה אשמה לגביה ולמה שקרה לה, הייתה תמיד אומרת שהלוואי והיא הייתה עוזבת אתה ללבנון, לא די שהיא איבדה 8 ילדים קטנים באלסמיריה, עכשיו היא איבדה גם את הבת שלה.
אחותי חשבה שאנחנו נבוא אחריה ללבנון, אבל אנחנו נשארנו בירכא. נשארנו בזכות אשה מירכא, אשה דרוזית ושמה וַדְפָה אלעלי, היא הייתה גרה בבית הסמוך לבית הבד שישנו בו באותם ימים קשים. היא אמרה לאמא שלי: תשארי כאן לידי, מה שיקרה לי ולבנות שלי יקרה לך ולבנים

والسميرية، من الزيب وعكا وغيرها. ولو هاي اللاجئين وجموعهم بقيوا بيركا أسبوع واحد لكانت نشفت المي ولكانت الناس قتلت بعض.
بعد ثلاث أو أربع أيام من وجود اللاجئين بيركا، خافوا من عدد اللاجئين الكبير واخترعوا معركة وهمية وخيالية واقنعوا الناس انه اليهود بدها تهجم، الناس خافت وهربوا حوالي 1500 شخص من يركا باتجاه الشرق بين الجبال. الإشاعات كانت السبب الرئيسي في المصيبة الكبيرة اللي أصابتنا.
بهديك الليلة أمي وأبوي واخوتي الصغار ما طلعنا من يركا، بس اختي طلعت مع جوزها وأولادها وأهل زوجها على لبنان. إحنا كنا ثلاث شباب وبنت وأنا اكبر ولد كان عمري 12 او 13 سنه.

جيش الإنقاذ

بعد مدة من الزمن أبوي اخد شوال ذرة وطحنه بترشيحا، وهو راجع لاقاه جيش الإنقاذ قرب يانوح، قالوا له وين رايح؟ قالهم عند أولادي على يركا، قالوا له انت كذاب، انت خاين وماخذ أكل وطحين لليهود. جيش الإنقاذ كانوا نصّابين. فتشوا أبوي وصاروا يقولوله انت خاين. سمعت إنه في واحد من جيش الإنقاذ قال: اخلوا البلاد وسندمّر المدن على رؤوسهم، وكمان واحد كان في راس الناقوره وقال انه راح يدمر الجليل على رؤوسهم. بما معناه انه الجيش العربي شجع الناس تطلع. هيك كانت الناس تسمع. برأيي نحن انقدنا بشكل أعمى وراء جيش الإنقاذ، وتبين أن جيش الإنقاذ لا يستطيع أن ينقذنا بل زاد الأمور تعقيداً وكان السبب في مصيبتنا.

لجوء

الناس طلعت على لبنان عن طريق الجبال وتوجهوا من الشرق عن طريق الجش، وقسم من الأغنياء رحلوا قبل الهجوم على البلد، رحلوا عن طريق شارع بيروت بالسيارات حتى يقضوا شهر زمان في بيروت ويرجعوا. بيتنا كان على الشارع وأنا شفت كل واحد طلع من الشارع. من بداية ال 47 بدأت العائلات اللي وضعها منيح تطلع من السميرية.
أهلي اليوم في لبنان، اختي مريم من بعد ما طلعت مع زوجها وأولادها الاثنين سمير وسميرة، كانت حبلى، هي كانت البنت الوحيدة بالبيت، أمي خلفت 12 طفل، كلهم مرضوا وماتوا وبقي أربعة من 12. اهلي سمّوها مريم تيمّناً بسيدة النساء مريم ابنة عمران أم المسيح عليه السلام. لما وصلت اختي على لبنان كانت توقف كل يوم على الطريق وتسأل الناس عن أهلها، الناس ما قدرت تساعدها، وفكرت إنه اليهود قتلوا أهلها مثل ما عملوا بدير ياسين، وصابها صراع وجنون، وهيك نفسيّتها انهارت، ولما راحت تخلف بعد ما صارت بالشهر الثامن ماتت بالمستشفى مع الجنين. أنا تأثرت كتير لما ماتت لأنه عشت أنا وإياها، هي تجوّزت بسنة 1943 وانجبت ولما طلعت كانوا أطفالها صغار.
أمي تأثرت من موت اختي وفاتت بضغط نفسي رهيب، وحسّت بالذنب، ودايما كانت تقول لو انها طلعت على لبنان، وما بكفي انها دفنت ثماني أولاد بالسميرية، كمان فقدت بنتها. أختي فكرت انه إحنا راح نلحقها، بس إحنا بقينا بيركا، إحنا بقينا لأنه كان ساكن جنب المعصرة اللي سكنّا فيها بيركا امراة درزية اسمها وضفة العلي، قالت لإمي خليكِ

שלך. אמא הרגישה בטחון ליד האשה הזאת ונשארה בירכא. לולא האשה הזאת גם אנחנו היינו היום בלבנון.

אצבע מאשימה

אחד הדברים שמכאיבים לי הוא שהילדים שלי והנכדים שלי מפנים אצבע מאשימה אלינו, אנחנו הדור הראשון של הנכבה. הם אומרים שאנחנו הסיבה לאבדן פלסטין וכי מכרנו אותה ולא שמרנו על המולדת. אמרו עלינו שאנחנו פחדנים שמפחדים מהיהודים. אין לנו זכות להטיף להם מוסר ואיננו דוגמה בשבילם. הם מטילים עלינו את האחריות לסבל העם הפלסטיני לאורך 60 שנה, אנחנו בעיניהם אחראים על האסונות שלנו.

אני אומר שהסיבות שגרמו לנכבה שלנו התחילו עשרות שנים לפני כן ולא בשנת הנכבה עצמה. אנחנו היינו עם מובס מבפנים מבחינה פוליטית, חברתית, תרבותית ודתית. זה מה שגרם לאסון שלנו.

هون جنبي، واللي بصير عليّ وعلى بناتي بصير عليكِ وعلى أولادك. أمي اطمأنت لهاي المرأة وظلت بيركا، ولو ما كانت هاي المرأة كنا إحنا طلعنا على لبنان.

أصابع اتهام

أشدّ ما آلمني أن أولادي وأحفادي يوجهون أصابع الاتهام إلينا نحن جيل النكبة، يقولون إننا السبب في ضياع فلسطين وأننا بعناها ولم نحافظ عليها، وصفونا بالجبناء وأننا نخاف من اليهود، ولا يحق لنا أن نعطي نصائح أو أن نكون قدوة لهم. إنهم يحمّلوننا سبب معاناة الشعب الفلسطيني على مدى 60 عاماً، نحن بنظرهم سبب الويلات والمصائب.

أنا أقول أن الأسباب التي أدّت إلى نكبتنا بدأت قبل ذلك بعشرات السنين وليس في عام النكبة نفسه. لقد كنا هزمنا قبل ذلك اجتماعياً وسياسياً وحضارياً ودينياً، وهذا ما أدى إلى مصيبتنا.

قلعة السميرية - تصوير رنين جريس
מבצר אלסמיריה - צילמה רנין גְ'רִיס
al-Sumayriyya Castle

צביקה דרור, חבר קיבוץ לוחמי הגטאות,חוברת "דפים", דצמבר, 1981:

נטענו הרבה
עצים. הברושים
בחצר שלנו הם
יפים. כל אורח
אומר זאת,
וכך גם אנחנו
מרגישים. כמו
אנשי דגניה,
גם אנו מתגאים
בברושים
שלנו. אבל
ישנו בחצר גם
הברוש ההוא,
ברוש התאומים,
הברוש שלא אנו
נטענו.
עם עובדות
צריך להתמודד,
לא להתעלם,
שאחרת
גדלים הילדים
ולפעמים הם
אומרים לנו
שאפשר לראות
את השקר על
הפנים שלנו."

تسفيقه درور، عضو في كيبوتس "لوحمي هجيطؤوت"، نشرة "دفيم" (أوراق)، كانون أول، 1981:

غرسنا أشجاراً كثيرة. أشجار السرو في
حديقتنا جميلة. كل
ضيف يقول ذلك،
ونحن أيضاً
نشعر بذلك،
مثل أهل
"دجانيه"
نحن أيضاً
فخورون
بسرواتنا. لكن،
تقف في الحديقة
تلك السروة،
سروة التوائم،
السروة التي
لم نغرسها
نحن.
تجب مواجهة
الحقائق، لا
تجاهلها، لأن
الاولاد يكبرون
وأحياناً يقولون لنا
أنه يمكن رؤية
الكذب على
وجوهنا"

דיאלוג עם זוכרות

לאחר ההתכתבות בין גיל מלוחמי הגטאות לבין זכריא מאלסמידיה, יצר איתן ברונשטיין מזוכרות קשר עם גיל כדי לבקש את החומרים שהשיגה במחקר שלה על מנת לבדוק אפשרות לשלב חלקים ממנו בחוברת זו שעמותת זוכרות מפיקה על אודות הכפר. בהתכתבות ביניהם, במהלך חודש אפריל 2009, נוצר שיח מעניין בין שני "ישראלים" על נושא הנכבה, הפליטים והסכסוך הציוני - פלסטיני.

להלן קטעים מההתכתבות הזו:

איתן - אוקיי. נדמה לי שבזמנו דיברתי איתך ונתתי לך קצה קשר לאתר פליטים כאלה, לא? אבל זה לא תמיד פשוט.

בשבת בסיור שנארגן יהיו פליטים.

אגב, ראיתי שאותו פליט בארה"ב כתב לך משהו מעניין: שהם חיו היטב בארץ עם "היהודים הפלסטינים". איך את מבינה את הביטוי הזה?

גיל - איך אני מבינה את העניין?

במובן "יהודים פלסטינים" הוא מתכוון אני משערת ליהודים ששכנו באיזור לפני שהחלה בעצם ההתיישבות הציונית באיזור, היהודים שחיו באיזור שנים רבות מאוד.

אני מודעת לעניין מאבקי הכוחות בין הישובים היהודים לתושבי הכפר, קראתי על מקרי ירי על מכוניות על הכביש לנהריה שעבר דרך הכפר ואת סיפור נטישת/גירוש הכפר אפשר לנתח ולראות מזוויות שונות. הנושא אף פעם לא היה פשוט,הוא כתב לי מפורשות שאת הציונים הוא לא אהב:

You ask me about my feeling to the Zionists, yes" I don't like them they took my land, they destroyed "my home. They made me a refugee since 1948

אני יכולה להבין את נקודת המבט שלו, ילד רואה איך הוא ומשפחתו נאלצים לעזוב את ביתם ומובן מאילו שייראה בציונים את האשמים. כמו שקראת, סיפור המשפחה שלו וכך גם של שאר הפליטים לא קל. עד היום משפחתו מפוזרת ברחבי המזרח התיכון וארה"ב.

היה לי חשוב בזמנו כן להעלות את השאלות הללו, על תחושותיו כלפי הציונים/ישראלים/יהודים. עניין אותי לדעת איך הוא יתחייס אלי אישית, אני ישראלית ויהודיה ועוד חיה על האדמה שנלקחה ממנו. זה לא כזה ברור שהוא היה מקבל זאת בהבנה, אני בטוחה שיש אנשים שנוטרים טינה וכעס וגם את זה אני יכולה להבין.

בן אדם, כל בן אדם, שאומר שהוא מוכן להתעלם מאמונותיהם של האנשים סביבו ולהתייחס לאישיות לאנושיות של האחר

ראוי להערכה רבה, בטח ובטח כשיש משקעים היסטוריים ואישיים כמו העובדה שילדותו עברה בנדודים וחיים במחנות פליטים ושהוא נעקר מביתו.

אני מעריכה את זכריא עד מאוד, בעקבות ההתעניינות שלך בעניין כתבתי אליו שוב והוא ענה לי במידיות. דיי הרבה זמן לא דיברתי איתו, יצא לי לעתים לכתוב אליו, להתעניין בניתוח עיניים שעבר או לשאול/ לשלוח משהו. נזכרתי שהוא הבטיח לשלוח לי וידאו עם ראיון של אחד מזקני אלסומיריה, הוא אמר שברגע שישלחו לו את ההעתק מתחנת הטלוויזיה הוא ישלח לי והרבה זמן לא עלה הנושא. כתבתי אליו ושאלתי על העניין, הוא זכר על מה מדובר ואמר שאפילו אליו זה עדין לא הגיע וחידש את הבטחתו שישלח לי.

איתן - אכן ההבחנה בין יהודים פלסטינים ליהודים ציונים עולה בהרבה מאד בעדויות של פליטים פלסטינים. לרוב הישראלים שאינם יודעים דבר על מה שקרה כאן ב-48 זה נראה מוזר כי "כולנו יהודים". אבל מבחינת הפלסטינים עם "היהודים הפלסטינים" אין להם בעיה לחיות יחד וכמובן שעם הציונים זה בלתי אפשרי שהרי הציונים גירשו אותם.

לדעתי זה לקח חשוב מאד לנו הישראלים שרוצים לחיות כאן ולא רק להיות כובשים בארץ. אם נדע לחיות עם הפלסטינים, כולל עם הפליטים שירצו לשוב, נוכל אולי לחיות בשלום. כל עוד נמשיך את הפרויקט הציוני אין לכך כל סיכוי. כמובן צריך לזכור שהפלסטינים אינם אשמים בדבר על מה שקרה ליהודים ברחבי אירופה ואין הם צריכים להמשיך לשלם את המחיר על זה.

גיל - ברור שהפלסטינים אינם אשמים,לרגע לא חשבתי כך.

הדעה שלי בנושא עדין לא מאוד מגובשת, לא לימין, לא לשמאל. ואני לא רצה לשום מקום. זה מעולם לא היה ועדין אינו נושא פשוט, אני לא מתיימרת בגיל 16 וחצי לדעת ולהבין יותר מדי ולגבש דעה בצורה מוחלטת.

למען האמת והכנות, לא קל לי להזדהות עם עקרונות ודעות ארגון "זוכרות" שבצורה מובהקת לפי דעתי (תקן אם אני טועה) מחזיק בדעות שמאלניות, החלת חוק השבות גם על הפליטים הפלסטינים וכדומה. אני חושבת שאישית, זהותי הישראלית חזקה מקרבתי לדת אולי, חשוב לי להתגייס לצבא ולתרום את המקסימום מיכולתי. בנוסף גם לחלק הציוני שבי, אני חושבת שזו טעות להתעלם ממה שהיה פה קודם, זה קול שכדאי וצריך שישמעו, אני הולכת בקיבוץ ויש פה עצי תות וברושים שנטעו תושבי אלסמיריה ואי אפשר להתעלם מהעובדה שהם היו פה.

איתן - לא חשבתי שאת חושבת שהפלסטינים אשמים במה שקרה ליהודים. רק היה לי חשוב להזכיר...

נחמד מה שאת כותבת על "דעה מגובשת". כשתהיי קצת יותר גדולה מ 16- וחצי, נניח כמו בגיל של הוריך ושלי, בטח תדעי שאין דבר כזה לעולם. למזלנו אנחנו יצורים עם יכולת להתפתח וללמוד כל העת ובכל גיל.

זוכרות שמאלנית? ובכן, כך מקובל לתייג את הדעות בארץ. באופן מפתיע אני מוצא את עצמי לעיתים דווקא מזדהה עם דעותיהם של "ימניים" יותר מאשר עם "שמאלנים". למשל בהבנה שהכיבוש החל ב-1948 ולא ב-1967 כפי ש"השמאל" טוען.

נכון, אנחנו בעד שיבה של פלסטינים לארצם כפי שיש זכות שיבה ליהודים ולכל אדם שגורש מכל מקום בו חי או חיו אבותיו.

אני מייחל ליום בו תוכלי לחיות בלוחמי הגיטאות יחד או בשכנות לזכריא וצאצאיו שישובו לאלסמיריה. זה לא בלתי אפשרי אבל זה כמובן מצריך מהפך אידיאולוגי עצום בישראל וגם הפלסטינים צריכים לקבלנו כאן בארץ, למרות שכבשנו אותם ומנענו את שיבתם.

حوار مع "زوخروت"

كما جاء في الكتيب، حصلنا من الطالبة جيل شنر على بحثها الذي كتبته عن السميرية. عندما طلب إيتن برونشطين (زوخروت) من جيل، البحث الذي كتبته، جرت بينهما خلال شهر نيسان، مراسلة واستيضاحات بين شخصين إسرائيليين حول بعض النقاط المتعلقة بالنكبة واللاجئين والصراع الفلسطيني الصهيوني.

فيما يلي مقاطع من هذه المراسلة

إيتن: طيب، يبدو لي أنني تحدثت معك مرّة ووجّهتك لموقع ألكتروني عن لاجئين كهؤلاء، لا؟ ولكن هذا ليس دائماً سهلاً. يوم السبت في جولتنا سيكون معنا لاجئون. بالمناسبة، لاحظت أن اللاجيء من الولايات المتحدة كتبلك شيئاً مثيراً: أنهم عاشوا بعلاقة طيبة في البلاد مع "اليهود الفلسطينيين" . كيف تفهمين هذا المصطلح؟

جيل: كيف أفهم الموضوع؟، بالطبع هو يقصد بـ "اليهود الفلسطينيين" ، أعتقد، اليهود الذين سكنوا في المنطقة قبل بداية الاستيطان اليهودي في المنطقة، اليهود الذين عاشوا في المنطقة سنين كثيرة جداً.

أنا واعية لموضوع صراع القوى بين المستوطنات اليهودية وسكان القرية، قرأت عن حالات إطلاق نار على السيارات المسافرة على شارع نهاريا الذي يمر من داخل القرية، يمكن تحليل قصة نزوح/طرد سكان القرية ورؤيتها من زوايا مختلفة. لم يكن الموضوع سهلاً أبداً، هو كتب لي بوضوح أنه لا يحب الصهاينة :

"You ask me about my feeling to the Zionists, yes I don't like them they took my land, they destroyed my home.They made me a refugee since 1948"

(أنت تسألين عن شعوري اتجاه الصهاينة؟ نعم أنا لا أحبهم. هم أخذوا أرضي، هم هدموا بيتي، هم جعلوني لاجئاً منذ 1948)أنا أستطيع أن أفهم وجهة نظره، ولد يرى كيف أنه هو وعائلته يضطرون لترك بيتهم فمن الطبيعي ان يرى بالصهاينة مذنبين. كما قرأت، قصة عائلته وقصة باقي اللاجئين هي قصة غير سهلة. حتى اليوم عائلته مبعثرة في أرجاء الشرق الأوسط وأمريكا.

كان من المهم عندي في ذلك الحين أن أطرح هذه الأسئلة، عن شعوره اتجاه الصهاينة/ الإسرائيليين/ اليهود. كنت مهتمة أن أعرف كيف سيتعامل معي شخصياً، أنا إسرائيلية ويهودية وكذلك أسكن على الأرض التي أخذت منه. هذا ليس مفهوماً ضمناً أن يتقبلني بتفهّم، أنا واثقة أن هناك أشخاصاً يشعرون بالحقد والغضب ويمكنني أن أتفهم ذلك أيضاً.

الإنسان، كل إنسان، يقول إنه مستعد لتجاهل معتقدات الناس الذين حوله وأن يتعامل مع شخصية وإنسانية الآخر هو إنسان جدير بالتقدير. وطبعاً يزيد التقدير بحالة وجود ترسبات تاريخية وشخصية مثل الوقائع التي مرّ بها زكريا كطفولة متنقلة وحياة

في مخيم لاجئين وأنه اقتُلع من بيته.
أنا أقدر زكريا جداً، بعد أن اهتممت أنت بالموضوع كتبت له مؤخراً وردّ عليّ بسرعة، لم أتحدث معه منذ مدة، كنت أكتب له أحياناً وأسأل عن العملية التي أجراها بعينيه أو أن أسأله أي شيء أو أبعث له شيئاً ما. تذكرت أنه وعدني أن يرسل إلي شريطاً فيه مقابلة مع شيخ من السميرية، قال لي إنه سيبعث لي نسخة بعد أن يحصل على نسخة من محطة التلفزيون التي أجرت المقابلة.
إيتن: حقاً، التمييز بين يهود فلسطينيين ويهود صهيونيين ملحوظ بشهادات اللاجئين الفلسطينيين. لأغلب الإسرائيليين الذين لا يعرفون شيئاً عمّا حصل هنا عام 48 سيبدو هذا الأمر غريباً لأننا "كلنا يهود". ولكن بالنسبة للفلسطينيينن لا توجد لديهم مشكلة أن يعيشوا مع "اليهود الفلسطينيين"، ولكن بالطبع هذا مستحيل أن يكون مع اليهود الصهيونيين لأنهم طردوهم.
برأيي هذه عبرة مهمة جداً لنا نحن الإسرائيليين الذين يريدون العيش هنا وليس فقط أن نكون محتلين. لو نعرف كيف نعيش مع الفلسطينيين، بمن فيهم اللاجئين الذين يريدون العودة، فمن الممكن أن ننجح بالعيش بسلام. وكلما استمررنا بالمشروع الصهيوني فلن يكون لذلك أمل. يجب أن نذكر بالطبع أن الفلسطينيين غير مذنبين بأي شيء حدث لليهود في أنحاء أوروبا ويجب ألاّ يستمروا بدفع الثمن عن ذلك.
جيل: من الواضح أن الفلسطينيين غير مذنبين، لم أفكر للحظة بذلك.
رأيي بالموضوع غير مبلور بعد، لا لليمين ولا لليسار. ولست مستعجلة على أي شيء. هذا لم يكن ولن يكون موضوعاً بسيطاً. ولا أصبو - بعمر 16 سنة ونصف –أن أعرف وأفهم أكثر من اللازم وأن أبلور رأياً بشكل مطلق.
في الحقيقة وبصراحة، ليس من السهل أن أتماثل مع مباديء "زوخروت" التي تؤمن بآراء يسارية بشكل واضح (صححني إن كنت مخطئة)، وتطبيق قانون العودة على الفلسطينيين أيضاً، وما إلى ذلك.
أنا بشكل شخصي أرى أن هويتي الإسرائيلية أقوى من علاقتي بالدين، من المهم عندي أن أتجند للجيش وأن أعطي أقصى ما عندي من قدرات. لكن بالإضافة إلى الجزء الصهيوني الذي بي، أعتقد أنه من الخطأ تجاهل ما كان هنا من قبل، هذا صوت جدير ويجب أن يسمعوه، أنا أمشي بالكيبوتس، وتوجد هنا أشجار توت وأشجار سرو زرعها أهل السميرية، ولا يمكن تجاهل الحقيقة أنهم كانوا هنا.
إيتن: لم أظن أنك تفكرين أن الفسطينيين مذنبون بما جرى لليهود، لكني أحببت أن أذكّر بالأمر.
أمر لطيف ما كتبته عن "رأي مبلور". عندما تصبحين أكبر قليلاً من عمر 16 ونصف، لنفترض بعمر والديك وعمري أنا، ستكتشفين أنه ليس هناك شيء كهذا على الإطلاق. من حسن حظنا أننا مخلوقات ذوات قدرة على التطور والتعلم كل الوقت وفي كل سنّ.
"زوخروت" يسارية؟ هكذا يدمغون الآراء في البلاد. بشكل مفاجيء أجد نفسي متفقاً أحياناً مع آراء "اليمين" أكثر من آراء "اليسار"، مثلاً أن الاحتلال بدأ عام 1948 وليس عام 1967 كما يدعي "اليسار". نعم، نحن مع عودة اللاجئين الفلسطينيين إلى أرضهم، كما يوجد حق عودة لليهود ولكل إنسان طرد من أي مكان عاش فيه أو عاش فيه آباؤه.
أنا أتوق لليوم الذي تستطيعين العيش في "لوحمي هجيتئوت" سوية أو إلى جانب زكريا وأبنائه بعد أن يعودوا إلى السميرية. هذا ليس أمراً مستحيلاً، ولكنه يتطلب بالطبع انقلاباً أيديولوجياً كبيراً في إسرائيل، وكذلك الفلسطينيون يجب أن يتقبلونا في البلاد، رغم أننا احتللناهم ومنعنا عودتهم.

גילוי הנסתר

גיל שנר

מקיבוץ לוחמי הגטאות

הכפר אלסמיריה או סמריה כפי שהוא מכונה בפי תושבי הקיבוץ בו אני חיה, תמיד היה בשבילי דבר לא מאוד ברור וידוע, וכמוני גם לרוב התושבים.

לפני שנתיים, במסגרת עבודה בהיסטוריה שכתבתי לבית הספר החלטתי לגלות את סיפור הכפר וללמוד עליו יותר, מנקודת המבט של תושבי הכפר וגם מנקודת המבט הציונית והיהודית. סיירתי בחורבות הכפר עם אבי בן הקיבוץ שבפעם הראשונה דרך באותו איזור וצילמתי.

דרך האינטרנט ניסיתי ליצור קשר עם פליטי הכפר/בני משפחה של פליטים שיוכלו לספר את הסיפור מנקודת מבטם - סיפור שלא הכרתי. יצרתי קשר עם מישהו אחד, אדם שנולד באלסמיריה, היה כבן 7 בעת שננטש הכפר וכיום בגיל 68 חי בארצות הברית. זכריא אלנאטור, הפליט מאלסמיריה, סיפר לי על חייו ועל התלאות אשר הוא ומשפחתו עברו מהרגע בו נאלצו לעזוב את ביתם. שאלתי את זכריא שאלות, סיפרתי על עצמי ודיברנו במשך תקופה מסויימת דרך האי- מייל.

זכריא קיבל בלבביות והבנה את היותי יהודיה, ישראלית שחיה כיום על אותה אדמה עליה גדל, אני התרגשתי לגלות אדם שמאמין שיש להסתכל על אנושיות האדם ולא על דתו ואמונתו ולהפתעתי יחסו אלי היה נטול כל טינה וכעס , למדתי בזכותו רבות.

אני לא חשה אשמה על כך שאני חיה על אדמה שנגזלה מתושביה הקודמים, גם עקב העובדה שאני נכדה לאנשים שגורשו מאדמתם באירופה , עלו לישראל כפליטים והקימו את הקיבוץ בו אני חיה, אך אני חושבת שחשוב שאנשים יכירו וידעו את סיפור המקום וסיפורי האנשים שחיו בו, זה חלק מההיסטוריה של המקום שעכשיו הוא ביתנו.

זכריא נולד בכפר אלסמיריה בשנת 1941 וכשננטש הכפר הוא היה בן 7 לפי זכרונו, ביתו שכן בצד המערבי של הכפר, מול המסגד, ליד הדרך הראשית אשר חצתה את הכפר והפרידה בין הצד המזרחי למערבי.

במהלך הגירוש הוא עזב עם בני משפחתו בתור פליט ללבנון. משם הוא ומשפחתו עברו בין כמה מחנות פליטים בסוריה ובלבנון. עשרת אחיו ואחיותיו חיים בלבנון, סוריה וירדן.

יש לו 6 ילדים, שני בנים וארבע בנות, כולם נשואים חוץ מאחת שעדיין לומדת במילווקי, בארצות הברית.

בדצמבר 1971 הוא עזב מלבנון ללוב בעקבות עבודתו, משם הוא שלח את בנו ללמוד בארצות הברית, שם הבן הפך לאזרח. לאחר מכן בנו הגיש בקשה לכל המשפחה לעבור גם כן לארה"ב ואכן כולם עברו לארצות הברית חוץ מהבת הבכורה שחיה היום בקהיר עם בעלה וילדיה והמשפחה מחכה שהיא תקבל את הויזה ותעבור גם כן לחיות איתם.

שלחתי לזכריא כמה שאלות בנוגע למה שהוא חושב על העם היהודי, האם הוא היה מוכן לחזור לאדמתו ולגור בה ובכלל מה דעתו, כך הוא ענה לי באפריל ומאי 2007: (באנגלית בעמודים הבאים)

كشف المستور

جيـل شنـر
Gill Shner
كيبوتس
"لوحمي هجيطؤوت"

قرية السميرية أو سمرية كما يسميها سكان الكيبوتس الذي أعيش فيه، كانت دائماً بالنسبة لي شيئاً مبهماً ومجهولاً، كذلك هي بالنسبة لأغلب السكان.
قبل سنتين، وخلال وظيفة مدرسية بموضوع التاريخ قررت أن أكتشف قصة القرية وأن أتعلم عنها أكثر، من وجهة نظر أهل القرية وكذلك من وجهة النظر الصهيونية اليهودية. تجولت بين أطلال القرية مع والدي، ابن الكيبوتس، الذي داس في ذلك المكان للمرة الأولى، وقمت بالتصوير.
حاولت بواسطة الإنترنت الاتصال مع لاجئين من القرية أو مع أفراد عائلاتهم ليحكوا لي قصة بلدهم من وجهة نظرهم، القصة التي لم أكن أعرفها. أجريت اتصالاً مع أحد الأشخاص، شخص ولد بالسميرية، كان عمره حوالي 7 سنوات عندما هُجِّرت القرية واليوم عمره 68 عاماً ويعيش في الولايات المتحدة الأمريكية. زكريا الناطور، اللاجيء من السميرية، حكى لي عن حياته وعن المحن التي مرّ بها هو وعائلته منذ اللحظة التي اضطروا لترك بيتهم. بعثت لزكريا أسئلة، حكيت له عن نفسي وتكاتبنا لفترة معينة عبر البريد الألكتروني.
تقبل زكريا بتفهم وودّ كوني يهودية وإسرائيلية تعيش اليوم على الأرض التي نشأ فيها. تأثرت كثيراً عندما رأيت إنساناً يؤمن بالنظر إلى الآخر بناء على إنسانيته وليس بناء على دينه ومعتقداته، وتفاجأت عندما رأيت أن معاملته معي كانت بدون حقد أو غضب. تعلـّمت بفضله الكثير.
أنا لا أشعر بالذنب على أنني أعيش على أرض سلبت من أهلها السابقين، رغم أني حفيدة لأشخاص طردوا من أرضهم في أوروبا وهاجروا إلى إسرائيل كلاجئين وأقاموا الكيبوتس الذي أعيش فيه، ولكني أرى أنه من المهم أن يعرف الناس قصة المكان وقصة الناس الذين عاشوا فيه، هذا جزء من تاريخ المكان الذي هو بيتنا الآن.
ولد زكريا في قرية السميرية سنة 1941، وكان بيته في الجهة الغربية من القرية، مقابل المسجد قرب الشارع الرئيسي الذي مرّ وسط القرية وفصل بين قسمها الشرقي وقسمها الغربي.
خلال التهجير توجـّه مع عائلته كلاجيء إلى لبنان. من هناك تنقل مع عائلته بين عدة مخيمات للاجئين في لبنان وسوريا. يعيش أخوته وأخواته العشرة في لبنان، سوريا والأردن.
له 6 أولاد: أربع بنات وابنان. تزوجوا كلهم سوى بنت واحدة ما زالت تدرس في ملووكي بالولايات المتحدة.
في شهر كانون الأول 1971 غادر لبنان وسافر إلى ليبيا للعمل، من هناك بعث ابنه للدراسة في الولايات المتحدة. بعد أن حصل ابنه على الجنسية الأمريكية طلب أن تنضمّ إليه كل العائلة للسكن في الولايات المتحدة. وهذا ما حصل. انتقلت العائلة للسكن هناك ما عدا البنت الكبرى التي تسكن مع زوجها وأولادها في القاهرة. تنتظر العائلة أن تحصل أيضاً ابنتهم على تأشيرة وتنتقل للسكن معهم.
بعثت لزكريا بعض الأسئلة تتعلق برأيه بالشعب اليهودي، وهل هو مستعد للعودة إلى أرضه ليسكن فيها، وما هي آراؤه بشكل عام.
هذا ما كتبه إلي في نيسان وآيار 2007 (بالانجليزية في الصفحات التالية)

Albassa and Tarshiha. After we left the village the Zionists destroyed all the village except the mosque and old Romanian building.
In Lebanon we lived around one month in a village called Tyrharfa, with no clothes, non food and with little money my father was carrying in his pocket.
After they asked us to move to Tyre City (Sour) from there they took us by train to Aleppo –Syria.
95 percent of the village people stayed in Ein Elhelwa Refugee camp.
We reached Aleppo, they put us in Elnyrab Camp. After one month they moved us to a Syrian village called Altamanaa, from there also moved to a city called Maarat Alno'aman, from there to Hamah city. That what happened to my family.
After that we knew that all the village people are in Ein elhelwa camp to the South of Sayda city in Lebanon. With some help from our people we returned to Ein elhelwa in Lebanon, and we stayed in tents, and imagine what was happening to us in winter or summer under the tent.
The Red Cross gave us tents and food, and opened for us school, I studied there.
The connection between me and the village people is still going, they phone and I phone them in all occasions, my big brother stays with his family in Damascus, the second one in Aleppo. Now in Ein elhelwa there are three sisters and two brothers with there families. I have also three sisters married and living in Jordan , I visited my three sisters in Jordan after I became an American citizen, because with the Refugee Lebanese travel document the authorities of Jordan don't let me in. Also my big daughter lives now with her husband and three children in Cairo, last time I visited them was in 2000 .
As I told you I can write to you better and more in Arabic, but I will try to find a solution for that, also there are a TV station did an interview with the Alderman of the village two years ago, he remember better than me, so I will contact that station to send me a copy of the interview, as they promised, when I receive it I'll send copy to you. Hope this gives an idea.
Thank you for taking care of my village info."

And my best regards
Zakaria Elnatour

"-You ask me about my feeling to the Zionists, yes I don't like them they took my land, they destroyed my home They made me a refugee since 1948"

-"I don't hate the Jews, we were citizens, neighbors, celebrated in all occasions, I remember when any one of us feel sick we were going to the clinics and hospitals in Naharia, the Palestinian Jews were very nice, and

I am able to live with them.

I prefer to return to my village either all my family."

-" My philosophy is not to look to human through his religion, the religion between him and god, I look to the others through there humanity, through there style with the others."

"Dear Gil

Try to send you all info through office word, but no chance, my computer only write from left to right and you know Arabic language is from right to left, so I'll answer all your questions in English, hope can help you.

The village is in the middle between Acre an Naharia, around the village as I know more than five Zionist settlements, and to the south of the village there was a British military camp, both the camp and the settlements were making troubles in our life , the settlements mostly every night were shooting any one from the village they saw.

The British soldiers also made our life like hell, and I remember one day a big military truck was hitting my father's store and I was there, but god saved me. I disappeared and in the end they found me but Am still alive.

The relation between the village people and the Palestinian Jews was very good, we visited them and they visited us in all occasions, we were medicated at Naharia clinics and hospitals, an alderman from Naharia was a good friend to the village, and many times I heared him saying to us: be careful, there are bad days will come, and that happened, when one early morning around thirty trucks entered the village, the soldiers was dressed Arabian style, so we thought they are Arabs coming to defend us, but they began shooting every one they saw. Most of the residences escaped to the north, because the Zionists made a save side in the north to kick out everyone, we escaped to Lebanon, through

I do not feel guilty for living on a land taken from its former residents, in part due to the fact I am a descendent of people exiled from their land in Europe, who came to Israel as refugees and founded the kibbutz in which I live. However, I think it's important that people know and recognize the stories of this place and of the people who lived here in the past. It's part of the history of our home.

Zakariyya was born in al-Sumayriyya village in 1941, and to his recollection he was 7 when the village was abandoned. His house was on the west part of the village, fronting the mosque, near the main road crossing the village, separating the east and west sides.

During the deportation he and his family left for Lebanon, as refugees. They lived in several refugee camps in Syria and Lebanon. These days, his ten brothers and sisters live in Lebanon, Sirya and Jordan.

Zakariyya has 6 children, 2 boys and 4 girls, all married but one, sill in school in Milwaukee, USA.

On December 1971 Zakariyya moved from Lebanon to Libya following his work, from there he sent his son to the United State to study, and his son became a U.S. citizen. Afterwards, his son filed request for visas for the whole family and they moved to the United States, except for the firstborn daughter still living in Cairo with her husband and children, waiting to get a visa herself.

I sent Zakariyya a few questions about his opinion of the Jewish people and would he be willing to return to his land. His answer that he sent me on April & May 2007 is brought in the next pages.

Discovering the Unknown

Gil Shner
Ghetto Fighters' Kibbutz
(Lochame HaGeta'ot)

Translated by:
Oshra Bar

al-Sumayriyya village, or simply *Samariya* as refered to by the people of my kibbutz, has always been a thing of uncertainty for me, as well as to the rest of the residents.

Two years ago, as part of a history assignment for school, I decided to find and learn the story of the village, both from the point of view of its residents, and from the Jewish Zionist point of view. I toured the ruins of the village and took pictures, along with my dad, a member of the kibbutz who, like me, set foot in that area for the first time.

Through the Internet I tried contacting refugees from the village or their family members, to tell the story from their point of view – a story I did not know. I contacted a man born in al-Sumayriyya, who was about 7 when the village was abandoned by its residents and is now 68 years old and lives in the United States. Zakariyya Alantor, the Al-Smiria refugee, told me about his life and about what he and his family went through from the moment they had to leave their home. I asked him questions, told him about myself, and we communicated via email for a certain period of time.

Zakariyya was cordial and understanding towards my being a Jew, an Israeli living today on the same land he grew up on. I was excited to find a man who believes one must see a person's humanity and not his\her religion and faith, and to my surprise he treated me with no grudge or resentment. I have learned a lot from him.

Beirut Raod
before 1948
by Ranin Jiryis

כביש ביירות עבר בתוך
אלסמיריה לפני 1948
צילמה רנין ג׳ריס

شارع بيروت كان يمرّ داخل
المسيرية قبل 1948
تصوير رنين جريس

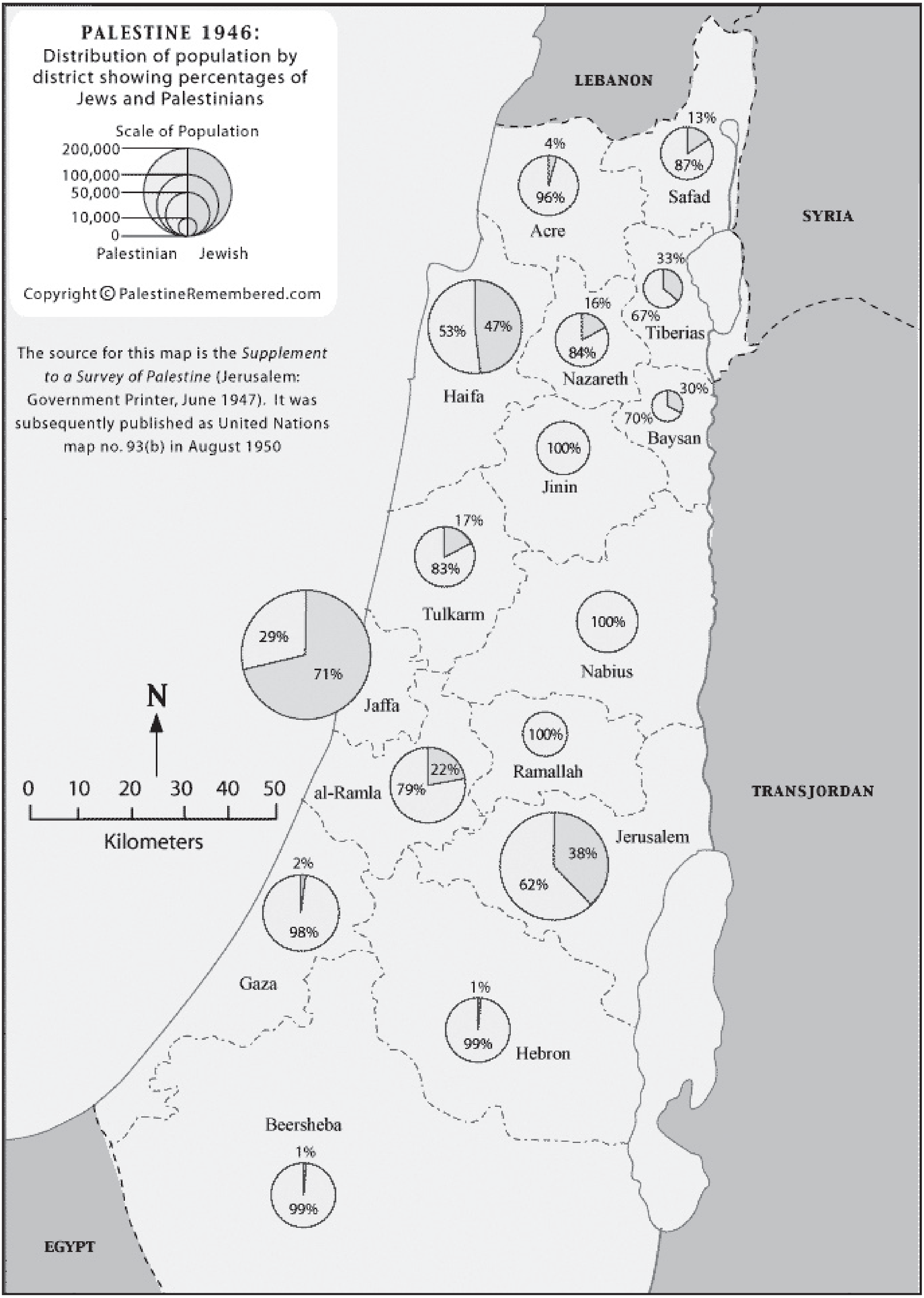
PALESTINE 1946:
Distribution of population by district showing percentages of Jews and Palestinians
Scale of Population
200,000
100,000
50,000
10,000
0
Palestinian
Jewish
Copyright © PalestineRemembered.com
The source for this map is the *Supplement to a Survey of Palestine* (Jerusalem: Government Printer, June 1947). It was subsequently published as United Nations map no. 93(b) in August 1950
LEBANON
SYRIA
TRANSJORDAN
EGYPT
Acre 4% 96%
Safad 13% 87%
Haifa 53% 47%
Nazareth 16% 84%
Tiberias 33% 67%
Baysan 30% 70%
Jinin 100%
Tulkarm 17% 83%
Nabius 100%
Jaffa 29% 71%
Ramallah 100%
al-Ramla 22% 79%
Jerusalem 38% 62%
Gaza 2% 98%
Hebron 1% 99%
Beersheba 1% 99%
N
0 10 20 30 40 50
Kilometers

Town's name through history	al-Sumayriyya may have been called Katasir during the Canaanite period. It's subsequent name was possibly derived from the one of the jewish sect of the Samartians, who were ethnically cleansed out of the Acre area by Ahmad Basha al-Jazzar in the late 18th Century. They moved to the Nablus district, now in the occupied West Bank, where they still live as Palestinian citizens. By the Crusaders, the village was called Someleria.
Religious institutions	One mosque which remains to this date
Archeological sites	Tall al-Sumayriyya contains carved stones, a mosaic floor, tombs, columns, and stone capitals. Khirbat Abu 'Ataba has an Islamic shrine and ceramic fragments.
Exculsive jewish colonies on town's lands	Lohame ha-Geta'ot and part of Regba

Town Today

According to the Palestinian historian Walid Khalidi, the village remaining structures on the village land are:
"One room from the mosque, portions of a building, segments of walls and arches from fallen houses, and graves are all that remain of al-Sumayriyya. The remaining part of the mosque is a square stone building with a flat roof that is supported on girders and crossbeams."

Information given by www.palestineremembered.com

About al-Sumayriyya

Statistic/Fact	Value	
Israeli occupation date	May 14,1948	
Distance from district center	6 (km) North of Acre	
Elevation from the sea	25 (meters)	
Israeli military operation	Operation Ben-Ami	
Israeli attacking brigade	Carmeli Brigade	
Exodus Cause	Military assault by Jewish troops	
Village remains after destruction by Israelis	al-Sumayriyya was **mostly destroyed** with the exception of its mosque	
Ethnically cleansing by Israelis	al-Sumayriyya inhabitants were completely ethnically cleansed.	
Land ownership before occupation	**Ethnic Group**	**Land Ownership (Dunums)**
	Arab	7,935
	Jewish	0
	Public	607
	Total	**8,542**
Land usage in 1945	**Land Usage Type**	**Arab (Dunum)**
	Area planted w/citrus	632
	Irrigated & Plantation	354
	Area planted w/olives	200
	Planted W/Cereal	6,870
	Built up	28
	Cultivable	7,856
	Non-Cultivable	658
Population befor occupation	**Year**	**Population**
	19th century	200
	1931	391
	1945	760
	1948	882
	Est. Refugees 1998	5,414
Number of houses	**Year**	**Number of House**
	1931	92
	1948	207
Schools	al-Sumayriyya had an elementary school for boys, which was founded in 1943. In 1945, it had an enrollment of 60 students!	

Ard el Jummeizat
Ard el Kharib
El Jinna
Ed Durziya
Gaaton
Ard et Tut
Ard el Jurud
El Yanuhiya
Ard edh Dhahir
Zannad
Qabr Zannad (Rock)
El Qalayi
Bustan el Kikhya
Ard el Kikhya
Habaza
Ein Sara
H.T.R.
Shavei Zion
El Mazraa
Bustan el Kabir
EL MAZRAA
Ard el Masarib
Umm el Hajar
Ard er Raml
El Masarib
El Makhamish
El Hamra
Ez Za'arir
Ard el Kalb
Es Sumeiriya
El Hikr
Umm el 'Is'is
El Ashalil
Er Ruhban
Ard er Raml
Qas el Qana
El Mastaba
Ez Za'arir
El Mansur
Dhahr Shuqeir
Dhuhur
ES SUMEIRIYA
Er Ras
El Jawarish
El Battuf
Esh Shuna
Edh Dhahr
Er Ruqq
El Khararib
El Hariqa
Es Sutariyat
El Mawaris
Ard es Sidra
Jubab el Qasab
El Matalib
Qalan
STA.
Aqueduct
Elec. cable

al-Marah, was the village square between the Castle and the Mosque, as it is today, April 2009, by Ranin Jiryis

אלמראח,
הכיכר המרכזית
של הכפר לפני
הנכבה בין
המסגד למבצר,
כפי שנראה
היום- אפריל
2009.
צילמה
רנין ג׳ריס

المراح
كما هو اليوم،
نيسان 2009،
كان الساحة
العامة للقرية
بين المسجد
والقلعة، قبل
النكبة.
تصوير
رنين جريس

خريطة بريطانية من عام 1946 لقرية السميرية ومنطقتها
מפה בריטית משנת 1946 לכפר הפלסטיני אלסֻמיריה והסביבה
A British map from 1946 of al-Sumayriyya and its surroundings

ذاكـــرات الـسّـمـيـريّـة

זוכרות את אלסֻמַירִיָּה

Remembering al-Sumayriyya